

TUMAČ MANJE POZNATIH RIJEČI

Alem

- znak, zastava, nešto što se ističe. U Bosni se ovako naziva završetak minareta koji je po pravilu iskovan od bakra u obliku tri jabuke postavljene jedna iznad druge, dok je na vrhu polumjesec ili stiliziran natpis »Allah«.

Apsana (aps ili hapsana, haps)

- zatvor, tamnica. Riječ grčkog porijekla.

Aščinica

- narodna kuhinja, restoran. Karakteristična je velika peć blizu ulaza na kojoj su posude s gotovim jelima, da gost može vidjeti jela i odabrati šta želi. U starom Sarajevu ulica ovakvih restorana nazivala se Aščiluk.

Avlija

- dvorište, atrij u muslimanskoj kući opasan visokim zidovima i trijemovima, sa vodom i zelenilom; po pravilu se razlikovala muška i ženska avlija.

Banjica

- kupatilo u sklopu musandera (ugrađenih ormara); nalazila se gotovo u svakoj sobi, uz peć, tako da je prostor bio dobro zagrijan i topla voda iz lonca ugrađenog u peć bila nadohvatu. Veličina banjice približna savremenom tušu.

Bezistan

- tekstilna robna kuća, zidana iz kamena, presvođena kupolama ili bačvastim svodovima. Sarajevo ima dva: Gazi Husref-begov i Brusa-bezistan, oba iz pol. 16 st.

Čardak

- soba na spratu u muslimanskoj kući, po pravilu sa mnogo prozora i lijepim vidicima. Riječ je perzijskog porijekla: čar-tak = četiri stuba, tj. paviljon.

Čekma

- dio prozora koji se otvara dizanjem u vertikalnom pravcu.

Divanhana ili divhana

- prostorija za razgovor, centralni prostor turske kuće; u sarajevskoj muslimanskoj kući, zbog specifičnih klimatskih prilika, pretežno služi za komunikacije, a za sjedenje i razgovor samo ljeti.

Doksat (erker)

- istaknuti dio kuće na spratu, na drvenoj konzolnoj konstrukciji, sa prozorima na tri strane.

Džezva

- mali bakreni lončić bez poklopca sa dugom drškom za pripremanje kafe.

Fildžan

- mala porculanska šoljica za kafu.

Hamam

- javno kupatilo, nastalo u tursko-islamskoj arhitekturi na tradiciji rimskih termi. Ima više prostorija izdiferencirane namjene i može biti dvodjelno sa odvojenim pogonom za muškarce i žene. Od većeg broja sarajevskih hamama sačuvan samo Gazi Husref-begov. »Hamam« se ponekad naziva i banjica u sobi muslimanske kuće.

Han (karavansaraj)

- prenoćište. Po pravilu u centru je atrijalno dvorište sa trijemovima za rastovar robe; u prizemlju su magacini za robu i staja za konje, na spratu sobe za goste i veća prostorija za kafanu — kahveodžak ili divhana. Najpoznatiji sarajevski hanovi bili su Kolobara, Tašlihan i Morića han; do danas djelomično sačuvan samo posljednji.

Hanuma

- gospođa, supruga. Grabrijan pod ovim pojmom misli na ženu koja se krije i na ulicu izlazi isključivo pod velom u specijalnoj odjeći (feredži, zaru).

Kahva

- kafa; riječ koja označava plod, piće i mjesto gdje se takvo piće služi, tj. kafanu.

Kahveodžak

- otvoreno ognjište (kamin) u kome se priprema kafa; prostorija u kojoj se ovakvo ognjište nalazi često se u cjelini naziva tim imenom.

Medresa

- srednja, viša ili visoka škola islamske kulturne sfere. U Sarajevu je postojalo više medresa različitog ranga, a među njima Gazi Husref-begova Kuršumlija medresa iz 1537. g. Imala je konstantno najveći ugled i može se smatrati pretečom Filozofskog i Pravnog fakulteta današnjeg univerziteta.

Menhir

- prehistorijski nadgrobni spomenik u obliku okomito postavljenih neobrađenih kamenova; nalaze se po Skandinaviji, Bretanji i Engleskoj.

Mihrab

- niša u jugoistočnom zidu u džamiji koja služi kao orijentacija za okretanje vjernika prema Meki. Nadomjesto oltar kršćanske bogomolje.

Mimbera

- visoka propovjedaonica u džamiji koja služi za hudbu (propovijed) petkom. Nalazi se desno od mihraba, za razliku od kjursa koji se nalazi lijevo i koji služi za popularna i prigodna vjerska predavanja.

Munara
(*minaret*)

— visoki toranj uz džamiju.

Mušebak

— rešetka od uskih drvenih letvica, kojom su po pravilu bili zamreženi prozori muslimanskih kuća.

Nišan

— muslimanski nadgrobni spomenik.

Sečija

— niska široka klupa u muslimanskoj sobi izvedena ispod prozora i uz zidove, opremljena madracima, tekstilom i jastucima.

Sebilj

— zdenac, bunar, postavljen na javnom mjestu da bi građani, putnici i namjernici imali vode.

Šadrvan

— vodoskok, fontana — po pravilu smješten u dvorištima monumentalnih džamija i drugih javnih objekata, ponekad natkriven paviljonskom konstrukcijom na stubovima. Najveći šadrvan u starom Sarajevu, sa paviljonom koji ga natkriva, nalazi se pred Begovom džamijom, manji ali također interesantan, pred Ferhadijom i Ali-pašinom džamijom.

Sahat-kula

— toranj sa satom, kampanila; javlja se od kraja 16. st. u našim gradovima uz veće džamije. U Sarajevu postoji uz Gazi Husref-begovu dž. od 17. st., te i danas pokazuje vrijeme »à la turca«, tj. 12 sati pada tačno u zalaz sunca.

(*tekija, tabija*)

Turbe

— muslimanska grobnica, mauzolej. Može biti zatvoreno, poligonalno sa kupolom poput Gazi Husref-begovog ili četvrtasto s krovom, u vidu kućice, kakvo se ranije nalazilo blizu kafane Volga, preko puta Ali-pašine džamije. Tip otvorenog turbeša ima kamene stupove na uglovima, poput onih na Alifakovcu.

Tašlihan

— kameni han, ime Gazi Husref-begovog hana iz 16. st. Nalazio se na mjestu današnje bašte hotela Europe i bio stjecište trgovine Istoka i Zapada.

Vakuf

— zaklada, zadužbina, vezana uz bogoštovne i prosvjetne objekte u svrhu njihovog održavanja. Po pravilu je svaka džamija s pratećim objektima imala svoj vakuf, a ekonomski najjači bio je Gazi Husref-begov. Pod istim pojmom nekad se misli i na zajedničku upravu svih vakufa, tj. Vakufsku direkciju.